

Jméno autora: Mgr. Hana Boháčová

Datum vytvoření: 23. 04. 2013

Číslo DUMu: VY_12_INOVACE_23_CJL_M

Ročník: I.

Český jazyk a literatura

Vzdělávací oblast: Jazykové vzdělávání a komunikace, Estetické vzdělávání

Vzdělávací obor: Jazyk a komunikace

Tematický okruh: Tvarosloví

Téma: Zájmena

Metodický list/anotace:

Praktická cvičení zaměřená na určování zájmen, skloňování osobního zájmena já, ona; rozlišování tvarů sebou/s sebou; skloňování zájmen přivlastňovacích náš, váš; vztažného zájmena jenž; rozlišování tázacích a vztažných zájmen; skloňování zájmen neurčitých a záporných.

Zájmena

Vyhledejte zájmena a určete jejich druh:

Musíme za nimi jet a pozdravit je od naší přítelkyně. Je to od ní veliká oběť, kterou pro nás vykonala. Mluvila často a dlouho o svém jediném bratrovi, ale co nám zamlčela, bylo daleko důležitější. Proč jste se nedomluvili s někým už dříve? Mám obavy, že tento týden zase nic neudělám. Žádný člověk si není jistý svým životem. Nosí tentýž svetr jako já. Řekni mi, jaký máš problém? Čí je ten mobil?

Zopakujte si základní poučení o tomto slovním druhu:

1. Rozdělení zájmen
2. Skloňování zájmen (ohebný slovní druh)

Řešení

Nimi – osobní oni, je – osobní oni, naší – přivlastňovací, to – ukazovací, ní – osobní ona, kterou – vztažné, nás – osobní my, svém – přivlastňovací zvrtné, co – tázací (vztažné), se – osobní zvrtné, někým – neurčité někdo, tento – ukazovací, nic – záporné, žádný – záporné, si – osobní zvrtné, svým – přivlastňovací, tentýž – ukazovací, já – osobní, mi – osobní já, jaký – vztažné, čím – tázací.

Druhy zájmen:

1. **Osobní** – já, ty, on, ona, ono, my, vy apod.
2. **Přivlastňovací** – můj, tvůj, náš, váš apod.
3. **Ukazovací** – ten, ta, to, tento, tato, onen, takový apod.
4. **Tázací** – kdo, co, jaký, který, čím
5. **Vztažná** – kdo, co, jaký, který, čím, jenž (**uvozují vztažnou větu**)
6. **Neurčitá** – někdo, něco, nějaký, něčí apod.
7. **Záporná** – nikdo, nic, ničím, žádný apod.

Skloňování zájmen:

Vlastní zájmenné skloňování – např. já, ty, on, ten apod.

Podle přídavných jmen – takový, žádný, který apod.

Zájmena bezrodá – mají pro rod mužský, ženský a střední stejné tvary = osobní zájmena já, ty, my, vy a zvrtné se.

Ve 2., 3., 4. pádě zájmena já, ty jsou tvary:

- a) kratší (mě, tě, mi, ti)
- b) delší (mne, tebe, mně, tobě)

Mě – ve 2. a 4. pádě (jako tě)

Mně – ve 3. a 6. pádě (jako tobě)

Skloňování zájmena já

Doplňte správný tvar zájmena já, určete pád a zdůvodněte pravopis:

Neptej se Povídali si o Na si nepřijdou! Proza si dělej, co chceš. Mohl bys pro zajít? se to nelíbí. Udělej to, ale beze O se nemusíš bát. Dej to. Věra slíbila, že dnes navštíví. Víš, že o nemá dobré mínění. Musíš na to upozornit. Je líto, že se nesvěřuje. Proč nechce poslechnout? Nesváděj to na Je trochu podobný. Dej kabát do skříně.

Pozor na psaní s sebou/sebou – doplňte do vět správné tvary a zdůvodněte pravopis:

Zraněný voják ani nepohnul. Vezmeme dobré jídlo a pití. Nejsem si jistý sám Nezapomeň si vzít peníze. Ryby v kádi mrskaly. To není samo Házel ze spaní. Nemáme žádné teplé oblečení. Chci vzít i psa.

Pozor na správné tvary zájmen náš, váš, ona

Ve 4. pádě je vždy pouze tvar naši, vaši, ji

Doplňte správné tvary zájmen náš, váš:

Přinesl zprávu včas. K sousedům se chová dobře. Přijď k chatě. rodičům to určitě nebude vadit. Na stromech se letos urodilo hodně ovoce. O známé se nezmínil. Pro babičku to není těžké. Mám rád tetu. Koupili lavice do třídy. Pro skupinu máme hodnotné dárky. Moc si váží rady. V(e) skříni už není místo. Není spokojena s výsledky. Pod oknem kvete krásná růže. S radou jsem nespokojen. Nemá zájem o zábavu. Koupil květiny pro učitelku.

Doplňte správné tvary zájmena ona:

Koupila jsem si novou knihu a ráda ti půjčím. Proč o pořád mluvíš? Odnesla Zaplatím ti za Před sedí menší děti. Nezapomínej na Vyhodila ze zkoušky. Jak se k chová? Nemá na vůbec čas. Jak si vychoval, tak má. Bez to není ono. se nikdo nevyrovná. Nic neříká. Není to s jednoduché. Popřej k narozeninám. Nemám v seznamu. Pro to vždy udělám. už nikdy neuvidím. Zaplatím to. Spletl si s někým jiným.

POZOR:

Po předložce se mění hláska j na n!

Řešení:

Zájmeno já:

Mě; mně; mě; mě; mě; mě; mně; mě; mě; mně/mi; mně/mi; mě;
mně; mě; mně/mi; mně/mi; mě; mě; mně/mi; mně/mi.

Sebou/ s sebou (s sebou = s tebou, sebou = např. hlavou)

Sebou, s sebou, sebou, s sebou, sebou, sebou, sebou, s sebou,
s sebou.

Zájmena náš, váš:

Naši/vaši, našim/vašim, naší/vaší, našim/vašim, našich/vašich,
naší/vaší, naši/vaši, naši/vaši, naší/vaší, naši/vaši, naší/vaší,
naší/vaší, našimi/vašimi, naším/vaším, naší/vaší, naši/vaši,
naši/vaši.

Zájmeno ona:

Ji, ní, ji, ni, ní, ni, ji, ní, ni, ji, ji, ní, jí, jí, ní, jí, ji, ni, ji, jí, ji.

Zájmena tázací a zájmena vztažná

Odlišujte v následujícím cvičení vztažná a tázací zájmena; poté věty upravte tak, abyste změnili zájmena tázací na vztažná a naopak:

Kdo mi pomůže? Nevím, koho se zeptám. Příběh, který nám vyprávěl, jsem už slyšel. Čí jsou ty děti? Knihu, kterou mi včera přinesl, jsem už přečetl. Jaké oči má tvoje dívka? Které vlastnosti má jeho sestra? Co chceš? Proč mu neřekneš, co si o něm myslíš? Neznám člověka, který by to neuměl. Co pro to uděláš? Děti, jejichž rodiče se o ně nemohou starat, skončí v dětském domově.

Doplňte správné tvary zájmen neurčitých a záporných:

Nezalekli se (nic, nikdo) Přátelil se s (kdekdo) Pořád si na (něco, někdo) stěžuje. Šla s (kdokoli) do kina. S (leckdo, leccos) nesouhlasím. (Nic, nikdo) se nebojí. Tato pravidla platí pro (všechny) prodejna ve (všechny) městech. (Leckdo) by se to nelíbilo. (Kdokoli) by to mohlo zajímat. Vyber si (kterýkoli) žáka a (kterákoli) žákyni.

Řešení:

Vztažná a tázací zájmena:

T – Nevím, kdo...

V – Koho...

V – Co nám...

T – Neví, čím...

V – Co mi...

T – Prozrad', jaké...

T – Prozrad', které...

T – Prozrad' mi, co...

T – Nevím, proč...

V – Co si...

V – Kdo by ...

T – Řekni, co...

V – Čí rodiče...

Neurčitá a záporná zájmena:

Ničeho a nikoho, kdekým, něco a někoho, kýmkoli, leckým a lecčím, ničeho a nikoho, všechny, všech, leckomu, kohokoli, kteréhokoli a kteroukoli.

Zájmeno jenž - skloňování

Doplňte do vět správné tvary vztažného zájmena jenž:

Podmínky, najsme se dohodli, neplatí.

Autobusy,jezdí na naší lince, jsou velice moderní.

Vážím si všech vlastností, má můj přítel.

Ukážu ti dům, o máš zájem.

To je opravdu auto, na je opravdu spolehnutí.

Nezapomeň tu stanici, v musíš vystoupit.

Neznáš tu úřednici, vyřizuje tyto stížnosti?

Člověk, od jsem koupil telefon, se už neukázal.

V Praze je vysoká škola, o máš zájem.

Naučte se všechny příklady, jsme si právě vysvětlili.

Kup si ten kabát, po stále toužíš.

Dívka, jsme uviděli, byla překrásná.

Děti, odjely do zahraničí, nebyly pojištěné.

Přijeli naši přátelé, s jsme se dlouho neviděli.

Řešení

Podmínky, na **nichž** jsme se dohodli, neplatí.

Autobusy, **jež** jezdí na naší lince, jsou velice moderní.

Vážím si všech vlastností, **jež** má můj přítel.

Ukážu ti dům, o **nějž** máš zájem.

To je opravdu auto, na **něž** je opravdu spolehnutí.

Nezapomeň tu stanici, v **níž** musíš vystoupit.

Neznáš tu úřednici, **jež** vyřizuje tyto stížnosti?

Člověk, od **něhož** jsem koupil telefon, se už neukázal.

V Praze je vysoká škola, o **niž** máš zájem.

Naučte se všechny příklady, **jež** jsme si právě vysvětlili.

Kup si ten kabát, po **němž** stále toužíš.

Dívka, **již** jsme uviděli, byla překrásná.

Děti, **jež** odjely do zahraničí, nebyly pojištěné.

Přijeli naši přátelé, s **nimiž** jsme se dlouho neviděli.

Citace, zdroje a literatura:

MELICHAR, Jiří; STYBLÍK, Vlastimil. *Český jazyk*. Praha: Fortuna, 2009, ISBN 80-7168-892-4.